

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра прикладної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної
роботи
“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни
Техніки соціально-психологічного тренінгу

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 05 соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 психологія

Освітньо-професійна програма: психологія

Вид дисципліни: Зк: за вибором

Факультет **психології**

2020/2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології

“” червня 2020 року, протокол №

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: ст. викладач Яновська С.Г.

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної психології

Протокол від “” червня 2020 року №

Завідувач кафедри Кряж І.В.

_____ (І.В.Кряж)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від “” червня 2020 року №

Голова методичної комісії Гімаєва Ю.А.

_____ (Ю.А.Гімаєва)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Техніки соціально-психологічного тренінгу» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти шостого освітньо-кваліфікаційного рівня освіти

напряму 053 психологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Техніки соціально-психологічного тренінгу» є розвиток вміння проведення соціально-психологічної групової роботи.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Техніки соціально-психологічного тренінгу» є засвоєння психологічних знань з історії розвитку та становлення психології соціально-психологічного тренінгу; опанування методами проведення групової роботи, знайомства з різноманітними техніками проведення групової роботи та формування таких компетентностей:

- Здатність застосовувати знання у практиці тренінгової роботи.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога – ведучого тренінгових груп.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями з організації та проведення соціально-психологічних тренінгів.
- Здатність бути критичним і самокритичним за рахунок розвитку рефлексивної діяльності.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності прав і свобод людини.
- Здатність до розуміння природи поведінки діяльності та вчинків учасника тренінгової групи.
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
- Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
- Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

1.3. Кількість кредитів - 5 кредитів ECTS .

1.4. Загальна кількість годин – 150 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Вибіркова (за вибором ВНЗ)	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
16	6
Практичні, семінарські заняття	
32	10
Лабораторні заняття	

Самостійна робота	
102	134
Індивідуальні завдання	

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти **таких результатів навчання:**

- аналізувати та пояснювати феномен групової роботи з точки зору різних психологічних підходів, оперувати категоріально-понятійним апаратом соціальної психології;
- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування групи в контексті завдань психологічної практики вирішення проблем професійного становлення психолога;
- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для визначення основних напрямків групової роботи, основних методів тренінгової роботи та етапів розвитку групи;
- обирати та застосовувати психодіагностичний інструментарій дослідження групової динаміки та стадій розвитку групи, тощо;
- формулювати думку логічно, доступно, з використанням технік спілкування, основних комунікативних умінь (встановлення контакту, безоцінної поведінки, активного слухання, комунікації почуттів);
- складати та реалізовувати програму комунікативного тренінгу;
- взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які є учасниками групи та мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності;
- ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення завдань рольових ігор, у тому числі демонструвати лідерські якості;
- відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, розвивати комунікативні навички для ефективного спілкування з учасниками групи;
- знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога ведучого соціально-психологічного тренінгу;
- демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній груповій діяльності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Соціально-психологічний тренінг як метод практичної психології

Тема 1. Загальне уявлення про соціально-психологічний тренінг

Соціально-психологічний тренінг як метод практичної психології. Співвідношення понять "групова психотерапія", "групова психокорекція" та "груповий тренінг". Специфічні риси та основні парадигми тренінгу. Історія розвитку групових методів практичної психології. Теорія «животного магнетизму» Ф.А. Месмера. «Гипнотизм» Дж. Брейда. Груп-аналіз (З. Фоулкс, В. Біон, Т. Майн). Психодрама Дж. Морено. Групова робота з безпритульними (А.С. Макаренко). Основні ідеї групового руху сучасності.

Тема 2. Психологічні особливості тренінгової групи

Цілі тренінгової роботи. Переваги групових форм психологічної роботи. Групові норми. Принципи: «тут та тепер», «щирість та відвертість», «активність», «принцип Я»,

«конфіденційність». Рольові позиції в групі. Ігрова та соціальна ролі. Основні ролі в групі за В.Ю. Большаковим. Ролі учасників групи за критерієм підтримки та вирішення завдання. Групова згуртованість. Гомогенність та гетерогенність тренінгових груп. Якісний та кількісний склад тренінгових груп. Групові процеси.

Класифікація та основні види тренінгових груп. Критерії класифікації тренінгових груп. Т-групи, їх історія та розвиток. Групи зустрічі, їхня історія та розвиток. Ознаки груп зустрічей та їх орієнтація. Групи зорієнтовані на певну задачу та групи орієнтовані на почуття єдності. Гештальтгрупи, їх історія та розвиток. Цілі гештальтгруп. Психодрама. історія та розвиток цього групового процесу. Рольова гра, спонтанність, теле, катарсис, інсайт. Основні ролі та методики. Групи тілесної терапії. Основні підходи тілесної терапії. Групи тренінгу умінь. Трансактний аналіз у групі. Его-стани: Дитина, Батько, Дорослий. Структурний аналіз, аналіз ігор та сценарний аналіз. Методи групової роботи в НЛП. Репрезентативна, ведуча та референтна системи співрозмовника.

Тема 3. Загальна характеристика тренінгових методів

Загальна характеристика тренінгових методів. Групова дискусія. Форми групової дискусії. Види дискусій за характером матеріалу, що обговорюється. Структуровані та неструктуровані дискусії.

Види тренінгових методів, як засобів організації подій тренінга (І. Вачков). Події тренінгу за шкалою часу та простору. Характеристика тренінгових методів з минулими подіями, подіями, що відбуваються та з конструйованими подіями. Методи, що реалізуються у психологічному просторі, просторі дискурсу та у просторі фізичної реальності.

Ігрові методи. Види ігор. Використання ігрових методів на різних етапах розвитку тренінгової групи. Гра її атрибути та значення. Ігри як інструмент виявлення психологічних проблем членів групи. Можливості ігрових методів в тренінговій роботі. Методи розвитку соціальної перцепції. Медитативні методи. Загальне уявлення про медитацію. Медитації-візуалізації як метод психологічного тренінгу. Правила використання медитативних технік.

Тема 4. Динаміка тренінгових груп

Стадії розвитку тренінгових груп. Стадії розвитку групи за Б. Тукманом. Стадії групового процесу за критерієм динаміки самосвідомості (О.В. Немірінський). Модель конструктивних змін поведінки (Л.М. Мітіна). Характеристика етапу підготовки, основні мотиваційні зміни. Криза в розвитку тренінгової групи. Стадія усвідомлення та зміни когнітивної сфери учасників тренінгового процесу. Рішення діяти як основний результат стадії переоцінки. Апробація нових засобів поведінки на стадії дії. Стадії розвитку груп з вільною динамікою та динамікою, що керується.

Тема 5. Керівництво тренінговою групою

Ведучий тренінгової групи. Основні ролі ведучого групи (І. Ялом, С.Кратохвіл). Стилі керівництва групою. Переваги демократичного стилю керівництва тренінговою групою. Стилі керівництва групою та традиційні психологічні школи. Характеристика особистості групового тренера. Професійно важні якості ведучого групи. Підготовка ведучого тренінгової групи. Етичний кодекс керівника групи.

Розділ 2. Прикладні аспекти тренінгової роботи

Тема 6. Група розвитку комунікативних умінь

Групи розвитку комунікативних умінь, правила та принципи роботи. Мета та завдання групи розвитку комунікативних умінь. Основні методичні прийоми ведучого групи. Етапи розвитку групи комунікативних умінь, їхня характеристика. Види комунікативних тренінгів. Комунікативний тренінг для дітей та підлітків, принципи та загальні рекомендації.

Тема 7. Програма тренінгу партнерського спілкування в професійній діяльності психолога

Орієнтація і мотивація учасників. Можливості тренінгового методу. Засоби виявлення труднощів в спілкуванні між членами групи.

Знайомство з групою, з самим собою. Засоби створення клімату психологічної безпеки. Формування установки на взаєморозуміння. Конкретизація особистих і групових цілей.

Психологічний контакт. Формування навичок встановлення психологічного контакту як необхідної умови ефективного спілкування професійного психолога.

Невербальна поведінка. Удосконалення навичок зчитування та інтерпретації невербальної інформації клієнта.

Комунікація чуттів. Визначення невербальних і вербальних засобів передачі чуттів; двозначність проявів почуттів; формування професійних навичок визначення емоційного стану партнера по спілкуванню.

Приєм і передача інформації. Виявлення чинників, що впливають на успішність прийому і передачі інформації; визначення помилок, що допускаються при рішенні задачі прийому і передачі інформації. Визначення орієнтовних основ прийому та передачі інформації: підготовка повідомлень, передача інформації, прийом і структуризація повідомлень.

Активне слухання. Формування ефективних навичок активного слухання. Прийоми вербалізації, уточнення.

Вихід з тренінгу. Особистісний зворотній зв'язок. Діагностика індивідуальної ефективності навчання; визначення головної лінії подальшої індивідуальної роботи над собою; зняття залишкової напруги в групі.

Тема 8. Техніки тренінгової роботи

Техніки роботи ведучого групи. Розігрівання як засіб створення позитивної атмосфери в групі. Ініціювання як засіб створення нової ситуації в групі. Каналізування як спрямування уваги членів групи на певні аспекти поведінки. Рефлексія як постійна вимога усвідомлення всього, що виникає в групі. Надання розумної свободи групі. Ситуації та правила використання «стоп»-техніки. Ставлення бар'єрів учасникам групи, що поводять себе некоректно. Повідомлення про те, що зазнаєш. Вербалізація як засіб ефективного обміну інформацією з членами групи.

Техніки підбору та комплектування групи. Правила використання відеозапису в ході роботи групи. Зупинка відеозапису при обговоренні гри.

Засоби діагностики різних типів побоювання членів тренінгової групи. Техніки подолання побоювань. Особливості поведінки тренера, що стимулюють використання правил прийому та подачі зворотного зв'язку. Готовність ведучого групи до прийому проблем членів групи. Фізичні вправи як засіб зняття психологічної напруги.

Засоби проходження етапу лабілізації: проведення рольових ігор, групових дискусій та програвання особистісних проблем учасників групи. Правила проведення рольової гри на етапі лабілізації: формулювання мети, вибір теми та учасників. Техніки інструктування активного,

пасивного учасників гри та спостерігачів. Використання техніки вербалізації в ході аналізу гри. Типи помилок, що виникають при обговоренні партнерської бесіди. Орієнтовані основи поведінки: парціальні цілі бесіди, активне слухання, повідомлення про те, що зазнаєш, прийоми аргументації.

Основні принципи проходження кожного з етапів розвитку тренінгової групи. Типи вправ, що використовуються ведучим на кожному з етапів (суха, полусуха вправи, цілісна дія). Критерії складання пари та трійки з учасників групи. Вибір учасників гри. Характеристика активного та пасивного учасника. Техніки обговорення гри, правила зупинки гри. Соціометрична картка як засіб систематизації знань ведучого групи, можливості її використання на різних етапах групової роботи.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		о	л	п	лаб	інд
Розділ 1. Соціально-психологічний тренінг, як метод практичної психології												
Тема 1. Загальне уявлення про соціально-психологічний тренінг	14	2				12	17	1				16
Тема 2. Психологічні особливості тренінгової групи	12	2				10	16					16
Тема 3. Загальна характеристика тренінгових методів	12	2				10	17	1				16
Тема 4. Групова динаміка тренінгових груп	12	2				10	16					16
Тема 5. Керівництво тренінговою групою	12	2				10	17	1				16
Разом за розділом 1	62	10				52	83	3				80
Розділ 2. Прикладні аспекти тренінгової роботи												
Тема 6. Група розвитку комунікативних умінь	21	2	4			15	22	2	2			18
Тема 7. Програма тренінгу партнерського спілкування в професійній діяльності психолога	41	2	24			15	25	1	6			18
Тема 8. Техніки тренінгової роботи	26	2	4			20	20		2			18
Разом за розділом 2	88	6	32			50	67	3	10			54
Усього годин	150	16	32			102	150	6	10			134

4. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		ГОДИН	
		д/ф	з/ф
1	Орієнтація і мотивація учасників тренінгової групи	4	1
2	Знайомство з групою, з самим собою. Конкретизація особистих і групових цілей.	4	1
3	Психологічний контакт. Формування навичок встановлення психологічного контакту як необхідної умови ефективного спілкування.	4	2
4	Невербальна поведінка. Удосконалення навичок зчитування та інтерпретації невербальної інформації.	4	
5	Комунікація почуттів. Формування навичок визначення емоційного стану партнера по спілкуванню.	4	2
6	Прийом і передача інформації. Визначення орієнтовних основ: підготовка повідомлень, передача інформації, прийом і структуризація повідомлень.	4	1
7	Активне слухання. Формування навичок уточнення та вербалізації.	4	2
8	Вихід з тренінгу. Особистісний зворотній зв'язок.	4	1

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		д/ф	з/ф	
1	Вивчення наукової літератури за базовим списком	10	18	Поточний контроль
2	Вивчення методів орієнтації і мотивації учасників тренінгової групи	7	8	Поточний контроль
3	Техніки знайомства з групою, з самим собою.	7	8	Поточний контроль
4	Формування навичок встановлення психологічного контакту як необхідної умови ефективного спілкування.	7	8	Поточний контроль
5	Удосконалення навичок зчитування та інтерпретації невербальної інформації	7	8	Поточний контроль
6	Формування навичок визначення емоційного стану партнера по спілкуванню.	7	7	Поточний контроль
7	Визначення орієнтовних основ поведінки: підготовка повідомлень, передача інформації, прийом і структуризація повідомлень.	7	7	Поточний контроль
8	Формування навичок уточнення та вербалізації.	7	8	Поточний контроль
9	Вихід з тренінгу. Особистісний зворотній зв'язок.	7	8	Поточний контроль
10	Підготовка до практичних занять	11	12	Поточний контроль
11	Підготовка до лекційних занять	11	11	Поточний контроль
12	Підготовка до контрольної роботи	10	9	Контрольна робота
13	Підготовка до підсумкового семестрового контролю	12	22	Екзамен
	Разом	102	134	

6. Індивідуальні завдання (не передбачено)

7. Методи контролю

Вивчення курсу супроводжується проведенням поточного та підсумкового контролю за якістю отриманих студентами знань.

Поточний контроль – проводиться викладачем на лекційних та практичних аудиторних заняттях. Завданнями поточного контролю є перевірка рівня підготовки студентів до сприйняття та обговорення теоретичного матеріалу з курсу, до участі в практичній тренінговій роботі, заохочення навчальної активності студентів. Якісна підготовка до поточного контролю пов'язана з вивченням наукової літератури за базовим та допоміжними списками літератури. Основною метою поточного контролю є забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань.

Контрольна робота відбиває ступінь засвоєння студентом основних положень курсу за темами розділу. Проводиться у формі відкритих питань.

10. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота								Разом	Залік	Сума		
Розділ 1				Розділ 2				Контрольн а робота	Реферативн а робота	60	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	10	10			
6	6	6	6	6	6	7	7	min = 5	min = 0			
min = 14				min = 10								

T1, T2 ... T8 – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для екзамену
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Для студентів денної форми навчання

У якості поточного контролю передбачено оцінювання практичної, тренінгової роботи та зміст щоденника тренінгу (оцінюється до 48 балів).

Критерії оцінювання практичної роботи

Показник, що оцінюється	Критерії оцінювання
Активність та продуктивність тренінгової роботи 0-15	<ul style="list-style-type: none"> - участь у менш ніж 8 тренінгових заняттях; - виконання тренінгових вправ без активної залученості до процесу групової роботи; - складність визначення власної ролі та позиції в групі; - формальне ведення щоденника;

	- відсутність рефлексивної діяльності по закінченні вправ та кожного заняття.
Активність та продуктивність тренінгової роботи 16-32	- участь у виконанні тренінгових вправ; - аналіз власної ролі та позиції в групі; - у щоденнику фіксуються почуття, думки, спостереження стосовно мети заняття; вправ і технік, зміни стану студента-учасника групи; опису навичок, отриманих студентом; - рефлексивна діяльність по закінченні вправ та кожного заняття.
Активність та продуктивність тренінгової роботи 33-48	- участь в усіх тренінгових заняттях (16); - активна участь у виконанні тренінгових вправ; - творчий підхід до роботи в групі; - у щоденнику фіксуються почуття, думки, спостереження стосовно мети заняття; вправ і технік, за допомогою яких була реалізована поставлена мета; зміни стану групи як цілого; зміни стану студента-учасника групи; опису навичок, отриманих студентом; просування групи і учасника вперед в реалізації цілей всього тренінгу; перспективи отриманих навичок; - аналіз власної ролі та позиції в групі; - рефлексивна діяльність по закінченні вправ та кожного заняття.

Контрольна робота оцінюється в 12 балів.

Для студентів заочної форми навчання

У якості контролю передбачено оцінювання практичної, тренінгової роботи (оцінюється до 30 балів) та оцінювання контрольної роботи..

Критерії оцінювання практичної роботи

Показник, що оцінюється	Критерії оцінювання
Активність та продуктивність тренінгової роботи 0-5	- участь у менш ніж 3 тренінгових заняттях; - виконання тренінгових вправ без активної залученості до процесу групової роботи; - складність визначення власної ролі та позиції в групі; - відсутність рефлексивної діяльності по закінченні вправ та кожного заняття.
Активність та продуктивність тренінгової роботи 6-20	- участь у виконанні тренінгових вправ; - аналіз власної ролі та позиції в групі; - рефлексивна діяльність по закінченні вправ та кожного заняття.
Активність та продуктивність тренінгової роботи 21-30	- участь в усіх тренінгових заняттях (5); - активна участь у виконанні тренінгових вправ; - творчий підхід до роботи в групі; - аналіз власної ролі та позиції в групі; - рефлексивна діяльність по закінченні вправ та кожного заняття.

За виконану контрольну роботу студент отримує до 30 балів, які розподілено на 5 балів за своєчасність та 25 балів за зміст.

Критерії оцінювання контрольної (реферативної) роботи для студентів заочної форми навчання

Показник, що оцінюється	Критерії оцінювання
Своєчасність 0-5	реферативна робота складена у встановлений викладачем термін (до початку сесії). У разі складання роботи після встановленого терміну бали за своєчасність не виставляються.
Зміст роботи 0-8	- самостійно виконано; - наукова література за темою; - інформаційна насиченість; - структурна організованість, логічність, граматична правильність.
Зміст роботи 9-16	- самостійно виконано; - наукова література за темою, в списку 10% літератури за останні 5 років; - інформаційна насиченість, оригінальність викладу питань; - структурна організованість, логічність, граматична правильність.
Зміст роботи 17-25	- самостійно виконано; - наукова література за темою, в списку 40% літератури за останні 5 років; - інформаційна насиченість, новизна, оригінальність викладу питань; - простота і дохідливість викладу; - структурна організованість, логічність, граматична правильність і стилістична виразність; - переконливість, аргументованість, практична значущість і теоретична обґрунтованість пропозицій і висновків, зроблених в рефераті.

У якості контрольного семестрового заходу передбачено складання **екзамену**. Підсумковий семестровий контроль є письмовою екзаменаційною роботою з трьома завданнями. Завдання мають різний рівень складності: відтворення знань, ідентифікація проблем, використання набутих знань при вирішенні практичних завдань. Перші два завдання оцінюються від 1 до 12 балів, третє до 16 балів.

Максимальна кількість балів, що може отримати студент за підсумковий контроль – 40 балів, які оцінюються за наступними критеріями:

20 балів – студент засвоїв теоретичний матеріал, логічно мислить та будує відповідь;

21-35 бали - студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з рекомендованої літератури, аргументовано викладає його, вміє втілити на практиці засвоєні теоретичні знання;

36-40 балів – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал дисципліни, вільно використовує набуті знання, висловлює своє ставлення до проблем при письмовому контролі, використовує практичні знання, що були набуті в ході виконання практичних робіт.

Орієнтовні питання до підсумкового семестрового контролю.

1. Соціально-психологічний тренінг: поняття, мета, завдання.
2. Опишіть історичні передумови виникнення соціально-психологічного тренінгу.
3. Співвідношення понять «групова психотерапія», «групова психокорекція» і «груповий тренінг».
4. Специфічні риси і основні парадигми тренінгу.
5. Переваги групової форми психологічної роботи.
6. Групові норми.
7. Ролеві позиції в групі.
8. Аналіз процесу групової взаємодії.
9. Ролі, пов'язані з вирішенням завдань і наданням підтримки.
9. Поняття групової згуртованості, чинники, що впливають на неї.
10. Гомогенність і гетерогенність тренінгових груп.
11. Якісний склад тренінгових груп.

12. Кількісний склад тренінгових груп.
13. Загальні тренінгові методи, їхня характеристика.
14. Види тренінгових методів, як засобів організації подій тренінга.
15. Події тренінгу за шкалою часу.
16. Події тренінгу, що відбуваються у просторі.
17. Характеристика тренінгових методів з минулими подіями.
18. Тренінгові методи роботи з подіями, що відбуваються.
19. Тренінгові методи роботи з конструйованими подіями.
20. Методи, що реалізуються у психологічному просторі.
21. Методи, що реалізуються у просторі дискурса.
22. Методи, що реалізуються у просторі фізичної реальності.
23. Характеристика і види групової дискусії.
24. Характеристика і види ігрових методів.
25. Характеристика методів, направлених на розвиток соціальної перцепції.
26. Медидативні техніки.
27. Класифікація і основні види тренінгових груп.
28. Т-групи, їх історія і розвиток. Характеристика групового процесу.
29. Групи зустрічей, їх ознаки і орієнтація.
30. Гештальтгрупи, основні поняття, види захисних механізмів.
31. Психодрама, характеристика підходу.
32. Ролева гра, спонтанність, теле, інсайт, катарсис.
33. Характеристика тілесно-орієнтованого підходу.
34. Методи групової роботи в НЛП.
35. Трансактний аналіз в групі.
36. Групи тренінгу умінь, основні поняття і процедури.
37. Групи розвитку комунікативних навиків і умінь, основні поняття і їх характеристика.
38. Групп-аналітичний підхід тренінгової роботи.
39. Специфічні риси комунікативного тренінгу для дітей і підлітків.
40. Основні етапи розвитку групи в тренінгу.
41. Стадії розвитку груп із спонтанною динамікою.
42. Стадії розвитку груп з керованою динамікою.
43. Підготовка ведучих тренінгових груп.
44. Стили керівництва групою.
45. Основні ролі ведучого групи.
46. Характеристика особистості ведучого групи.
47. Розігриваючі ігри і психотехніки.
48. Ігри, орієнтовані на отримання зворотного зв'язку.
49. Ігри, соціально-перцептивної спрямованості.
50. Комунікативні ігри.
51. Програма тренінгу партнерського спілкування в професійній діяльності психолога.
52. Техніки роботи ведучого групи.
53. Техніки підбору та комплектування групи.
54. Правила використання відеозапису в ході роботи групи. Зупинка відеозапису при обговоренні гри.
55. Засоби діагностики різних типів побоювання членів тренінгової групи. Техніки подолання побоювань.
56. Особливості поведінки тренера, що стимулюють використання правил прийому та подачі зворотного зв'язку.
57. Правила проведення рольової гри на етапі лабілізації: формулювання мети, вибір теми та учасників.

58. Техніки інструктування активного, пасивного учасників гри та спостерігачів.
59. Використання техніки вербалізації в ході аналізу гри.
60. Типи помилок, що виникають при обговоренні партнерської бесіди.
61. Критерії складання пар та трійок з учасників групи.
62. Характеристики активного та пасивного учасника гри.
63. Техніки обговорення гри, правила зупинки гри.
64. Соціометрична картка, можливості її використання на різних етапах групової роботи.

9. Рекомендована література

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Техніки соціально-психологічного тренінгу»

Базова література

1. Вачков И.В. Психологический тренинг: методология и методика проведения / И.В. Вачков – М.: Эксмо, 2010. – 560 с.
2. Вачков И.В. Психология тренинговой работы: Содержательные, организационные и методические аспекты ведения тренинговой группы / И.В. Вачков. — М.: Эксмо, 2007. — 416 с.
3. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учеб. пособие. М.: Ось-89, 2005. — 256 с.
4. Жуков Ю.М. Коммуникативный тренинг. М.: Гардарики, 2003. — 254 с.
5. Жуков Ю.М., Мастеров Б.М. Групповой тренинг // Методы практической социальной психологии: Диагностика. Консультирование. Тренинг: Учеб. пособие для вузов / Под ред. Ю.М. Жукова. М.: Аспект Пресс, 2004. С. 97-179.
6. Джонсон Д.У. Тренинг общения и развития: Пер. с англ. / Д.У. Джонсон. - М.: Изд. Группа «Прогресс», 2000. - 248 с.
7. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение / Ю.Н. Емельянов. Л., ЛГУ. 1985 – 256 с.
8. Лейтц Г. Психодрама: Теория и практика Классическая психодрама Я.Л. Морено / Г. Лейтц. М.: Изд. Группа «Прогресс» «Универс». 1994. - 352 с.
9. Марасанов Г.И. Социально-психологический тренинг. М.: Когнито Центр, 2001. —249 с.
10. Марасанов Г.И. Методы моделирования и анализа ситуаций в социально-психологическом тренинге / Г.И. Марасанов. - Киров, 1995. - 152 с.
11. Перлз Ф. Опыты психологии самопознания / Ф. Перлз. М., «Гиль-Эстель». 1993. -324 с.
12. Петровская Л.А. Теоретические и методологические проблемы социально-психологического тренинга / Л.А. Петровская. М., МГУ. 1982. – 208 с.
13. Петровская Л.А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг. М.: изд-во МГУ. 1989. – 216 с.
14. Психогимнастика в тренинге/ Под ред. Н.Ю. Хрящевой. – СПб.: «Ювента», Институт Тренинга, 1999. – 256 с.
15. Пузиков В. Г. Технология ведения тренинга / В.Г. Пузиков. — СПб.: Издательство «Речь», 2007.-224 с.
16. Рудестам К. Групповая психотерапия / Кьел Рудестам. М., «Прогресс» «Универс» 1993. – 368 с.
17. Фопель К. Психологические группы (рабочие материалы для ведущего) / Клаус Фопель. М., «Генезис». 1999. – 253 с.

Допоміжна література

1. Агеев В.С. Межгрупповое взаимодействие / В.С. Агеев. М, МГУ. 1990. – 178 с.
2. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений; Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы: Пер. с англ. / Эрик Берн. - СПб.: Лениздат, 1992. - 400с.

3. Берн Э. Трансакционный анализ и психотерапия. Пер. с англ. / Э. Берн. - СПб., изд. «Братство», 1992. - 224 с.
4. Большаков В.Ю. Психотренинг: Социодинамика. Упражнения. Игры / В.Ю.Большаков. - СПб.: «Социально-Психологический центр», 1996. - 380 с.
5. Джеймс М. Рожденные выигрывать. Трансакционный анализ с гештальтупражнениями / М. Джеймс, Д. Джонгвард. - М.: Изд. Группа «Прогресс», «Прогресс-Универс», 1995. - 336 с.
6. Игры - обучение, тренинг, досуг... / Под ред. В.В. Петрусинского// в четырех книгах. - М.: Новая школа, 1994. - 368с.
7. Игра в тренинге. Возможности игрового взаимодействия / Под ред. Е.А. Левановой. СПб.: Питер, 2006. 208 с. (Сер. «Практикум»)
8. Инструменты развития бизнеса: тренинг и консалтинг / Сост. Л. Кроль, Е. Пуртова. М.: Независимая фирма «Класс», 2001. 464 с. (Психология и бизнес).
9. Кипнис М. Тренинг коммуникации. М.: Ось-89, 2004. 128 с. (Действенный тренинг).
10. Коломинский Я.Л. Психология взаимоотношений в малых группах (общие и возрастные особенности): Учебное пособие/ Я.Л. Коломинский. - Мн.: Тетра Системс, 2000 - 432с.
11. Лефтеров В. О. Психологічні тренінгові технології в органах внутрішніх справ : монографія: у 2 т. – Т. I : Методологія психотренінгу та його використання у професійно-психологічному розвитку персоналу, задіяного в екстремальних видах діяльності / В. О. Лефтеров./ – Донецьк : ДЮІ, 2007. – 247 с.
12. Лойшен Ш. Психологический тренинг умений. Школа В. Сатир / Пер. с англ. Н.В. Кулигина. СПб.: Питер, 2001. 160 с. (Сер. «Практикум по психотерапии»).
13. Минделл А. Лидер как мастер единоборства (введение в психологию демократии) В двух частях. Часть 1. П. Пер с англ. / А. Минделл - М.: Институт психологии РАН, 1993. - 88с.
14. Немиринский О.В. Личностный рост в терапевтической группе. М.: Смысл, 1999. 112 с.
15. Оганесян Н.Т. Методы активного социально-психологического обучения: тренинги, дискуссии, игры. М.: Ось-89, 2002. 176 с.
16. Пакуляк Г., Прокопович Є. Соціально-психологічний тренінг розвитку емпатійності як засіб соціалізації студентів гуманітарного фахового спрямування. - Вісник Київського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Психологія. Педагогіка. Соціальна робота. Вип. 3, К., 2012. - С. 24-29.
17. Сидоренко Е.В. Мотивационный тренинг / Е.В. Сидоренко. – СПб.: Речь, 2000. – 234 с.
18. Фопель К. Как научить детей сотрудничать? Психологические игры и упражнения: Практическое пособие/ Пер. с нем., в 4-х томах / К. Фопель. – М. «Генезис», 1998

10. Інформаційні ресурси

1. www.library.ru
2. www.psylib.myword.ru

Завдання для самостійної роботи для студентів, які перебувають у відрядженні за програмою академічної мобільності

Форма роботи	Максимальна кількість балів
Відпрацювання практичних занять: підбір 2-х тренінгових вправ за темою заняття (за планом)	8 тем x 8 бали = 64 бали
Програма комунікативного тренінгу та підготовка її презентації (за вимогами до складання тренінгової програми та підбору вправ та психотехнік)	36 балів

Відпрацювання практичних занять

До кожної з тем практичної роботи студент самостійно знаходить вправи, які сприяють розвитку комунікативних вмінь та навичок майбутнього психолога. Для ефективного підбору вправ можна звернутися до списку рекомендованої літератури. Кожну обрану вправу студент описує таким чином. 1). Назва вправи. 2). Мета. 3). Завдання та інструкція. 4.) Запитання для зворотного зв'язку.

Вимоги до оформлення обох типів роботи: обсяг до 10 стор., Times New Roman, 12 кегль, інтервал 1, поля (л, п, в, н), мм: 20, 10, 10, 10.

Програма тренінгу – творча робота, з чітко сформульованими метою та завданнями, що спрямовані на формування ефективних комунікативних умінь та навичок, які необхідні для професійної роботи психолога. Програма містить в собі ряд блоків, направлених на досягнення сформульованих мети та завдань. Кожен з блоків програми наповнений вправами, специфічними для конкретного контингенту учасників.

Критерії оцінювання програми тренінгу:

3 бали - Своєчасність (надання інформації для складення графіка виступів, надання програми групі, надання викладачу для ознайомлення).

20 балів – Програма тренінгу:

2 бали - Відповідність формальним вимогам (обсягом не більше 10сторінок, Times New Roman 12, інтервал 1),

18 балів – наявність та повнота основних структурних елементів:

- чітко сформульовані цілі, завдання тренінгової програми;
- чітко сформульовано результати, які планують отримати;
- цілі та завдання точно відповідають сформульованим результатам, які планують отримати;
- коректність в підборі вправ для реалізації поставленої цілі (відповідність цілі, стану групи та кожного з учасників);
- вправи описані за планом, який поданий вище;
- грамотні і лаконічні інструкції до вправ і ігор;
- послідовність та логічність, обґрунтованість аргументації та висновків, грамотність, якість оформлення тощо.

16 балів – Презентація з питаннями для дискусії:

10 балів – Презентація: Чи коректно викладено програму тренінгу, представлено мету та завдання, наповнено вправами, прописано сценарний план занять? Чи сприяють слайди кращому сприйняттю інформації?

6 балів – Питання для дискусії: Чи вдалася проблематизація актуальності тренінгової програми, її практичного значення для розвитку комунікативних умінь та навичок майбутніх психологів, її обмежень та перспектив?

Тема	Програма тренінгу з курсу Техніки СПТ студента(ки) гр. ПС-хх Прізвище І.Б.
Текст, текст, текст.....	